

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van
megaboringen op de locatie
Vledder-Noord te Vledder, gemeente
Westerveld (Dr.)**

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2006-29

Groningen
6 april 2006
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van megaboringen op de locatie Vledder-Noord te Vledder, gemeente Westerveld (Dr.)

ARC-Rapporten 2006-29
ARC-Projectcode 2006-58

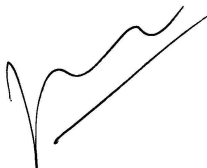
Opdrachtgever
Gemeente Westerveld
Bevoegd gezag
Provinciaal archeoloog van Drenthe
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
nummer 15824
ARCHIS nummer booronderzoek
nummer 16518

Tekst
G.J. de Roller
Afbeeldingen
B. Schomaker
Tekstredactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — J. Schoneveld

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 6 april 2006

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Aanleiding voor het archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) is het voornemen van de gemeente Westerveld om het bestemmingsplan voor het gebied 'Vledder-Noord' te ontwikkelen. Naar aanleiding hiervan heeft er op 2 en 3 februari 2006 een eerste IVO plaatsgevonden, (Buitenhuis & Mulder 2006). In dit rapport wordt geconcludeerd dat zich in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied, in tegenstelling tot de verwachtingsmodel, geen eerdgrond (esdek) bevindt. Hier bevinden zich echter wel vrijwel intacte podzolbodems, waardoor er een kans is om archeologisch resten *in situ* aan te treffen. De aanbeveling is om hier, conform KNA 2.2 en POPII (Provinciaal Ontwikkelings Plan II), verder intensief karterend onderzoek te doen. De gemeente Westerveld heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht gegeven om dit vervolgonderzoek uit te voeren. Het onderzoek vond plaats op 23 maart 2003 door drs. ing. G.J. de Roller en B. Schomaker.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt ten noordwesten van het dorp Vledder, afb. 1, 2 en 3. In het zuiden vormt de Torenlaan de grens en in het noorden een bossingel die richting de Jaren loopt.

Legenda

- HUIZEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- TOP10 ((c)TDN)
- BODEM ((c)Alterra)
 - Associaties
 - Brikgronden
 - Bebouwing
 - Dijk, bovenlandstrook
 - Dikke eerdgronden
 - Fluviatile afz ouder pleistoceen
 - Groeve, gegraven, mijnstort
 - Kalksteenverweringsgronden
 - Oude rivierkleigronden
 - Overige oude kleigronden
 - Ondiepe keileemgronden
 - Leemgronden
 - Zeekleigronden
 - Mariene afz ouder pleistoceen
 - Niet-gerijpte minerale gronden
 - Oude bewoningsplaatsen
 - Rivierkleigronden
 - Kalkh lutumarme gronden
 - Veengronden
 - Moerige gronden
 - Water, moeras
 - Podzolgronden
 - Kalkloze zandgronden
 - Kalkhoudende zandgronden

0 100 m

ROB
ArchisII

Afbeelding 2 Ligging van het onderzoeksgebied, rood omlind met nr. 16518. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ Archis II, 22 maart 2006.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Drenthe
Gemeente	Westerveld
Plaats	Vledder
Toponiem	Vledder-Noord
Kaartblad	16E
Coördinaten	210.121/541.647; 210.186/541.638; 210.245/541.810; 210.200/541.855
Type bodem	veldpodzol, zandgrond
Geomorfologie	dekzandvlakte

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft tot doel, conform het PvA,¹ duidelijkheid te geven over:

- de gaafheid van de podzolbodem,
- de eventuele aanwezigheid van archeologische indicatoren en
- de aard, omvang, kwaliteit en locatie van de archeologische resten.

1.5 Werkwijze

Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken zijn, conform de aanbeveling in Buitenhuis & Mulder (2006) zes megaboringen (15 cm diameter) gezet op het oostelijke deel van het onderzoeksterrein. Dit gebied is ca. 1 ha groot en samen met de tien boringen uit het eerdere onderzoek komt het totaal aantal boringen daarmee op zestien. De megaboringen zijn verspreid tussen de tien eerdere boringen gezet zodat een goede dekking van het gehele terrein wordt verkregen (afb. 3).

Van de boorkernen is de grond van de podzol per bodemhorizont verzameld. De verschillende bodemlagen zijn in het veld beschreven en opgemeten. De grondmonsters zijn vervolgens met water gezeefd over een zeef met maaswijdte van 2 mm. De zeefresiduen zijn onder een binoculaire microscoop bekeken op het voorkomen van archeologische indicatoren.

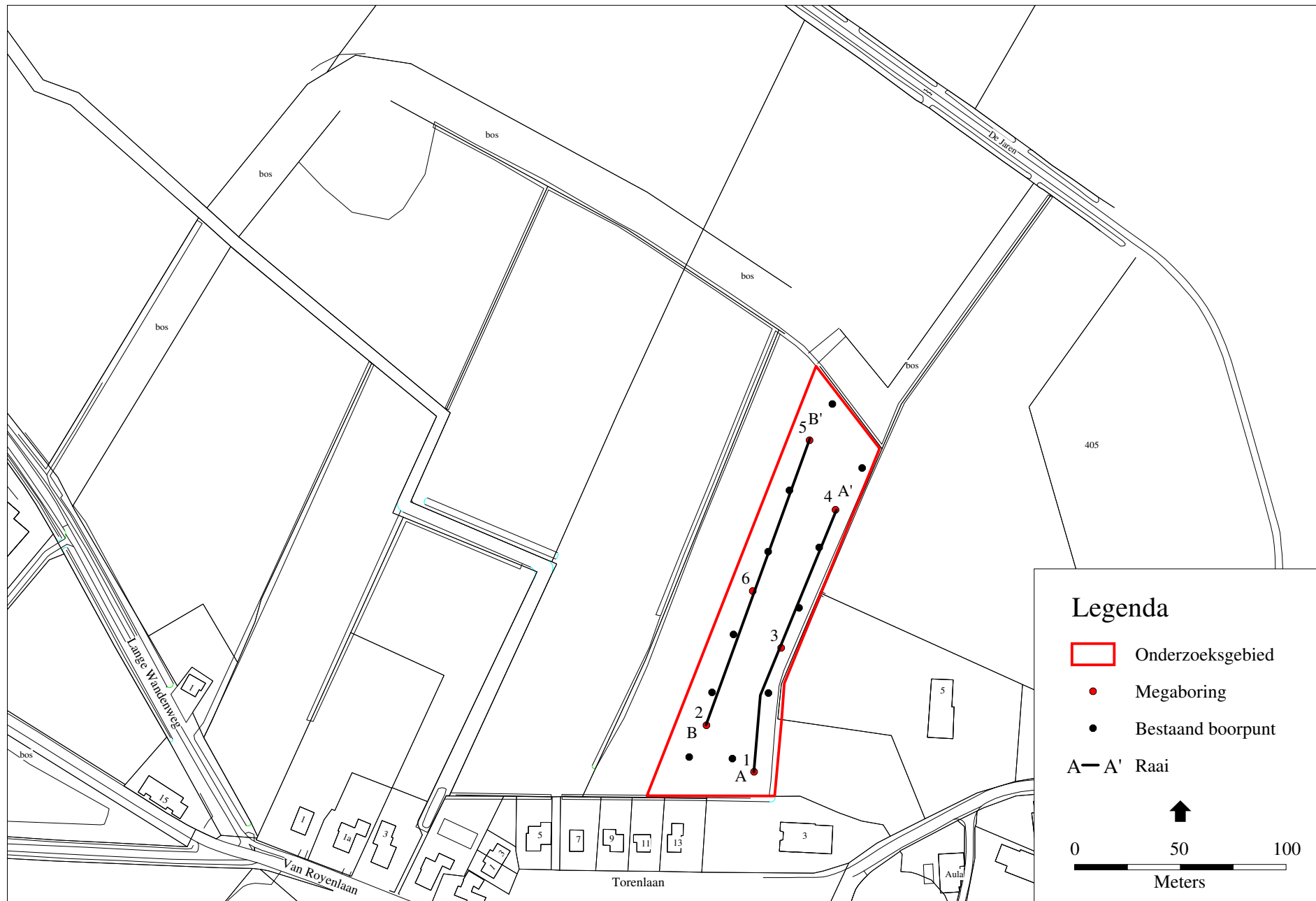
2 Resultaten

2.1 Inventariserend veldonderzoek

2.1.1 Bodemopbouw

De bodem bestaat van onder naar boven uit keizand dat scherp overgaat in matig fijn zand, dekzand, waarin zich een podzolbodem heeft ontwikkeld (zie bijlage 2). Rond de 30 cm onder het maaiveld gaat de podzolbodem over in de bouwvoor. In boringen, 2, 3 en 5 is de E-horizont nog aanwezig, in de overige boringen is de B-horizont of een deel van de B-horizont aanwezig. Dit komt overeen met de resultaten van het eerdere onderzoek van Buitenhuis & Mulder (2006).

¹G.J. de Roller, Plan van Aanpak booronderzoek te Vledder, 21 maart 2006.

Afbeelding 3 Ligging van de boorpunten. Kaart: B. Schomaker.

boring	diepte	horizont	inhoud
1	40-60	B	aardewerk
1	60-80	BC	houtskool fragmentje, baksteengruis
2	30-40	E	granietgruis
2	40-60	B	houtskool fragmentje
2	60-80	BC	leisteel
3	30-60	E	houtskool fragmentje, baksteengruis
3	60-80	B	baksteengruis, vuursteensplinter, houtskool fragmentje
4	40-60	B	niets
5	35-50	E	niets
5	50-70	B	aardewerk, pijpensteel
6	40-60	B	houtskool fragmentje
6	60-80	BC	houtskool fragmentje, baksteengruis

Tabel 1 Overzicht van het aangetroffen vondstmateriaal in de bemonsterde grond.

2.1.2 Vondsten

De verschillende bodemhorizonten zijn met de megaboer bemonsterd en met leidingwater gezeefd over een 2 mm zeef. Tabel 1 geeft een overzicht van het aangetroffen materiaal. In de boringen 1, 2, 3 en 6 zijn houtskoolfragmentjes aanwezig. De boringen 1, 3 en 6 bevatten baksteengruis. In boring 2 zit een stukje leisteel en in boring 5 een fragment van een pijpensteel. Boring 3 bevat een distaal fragment van een splinter, grootte 1-10 mm. Zeer waarschijnlijk is het een natuurlijke vuursteensplinter.² Aardewerk uit de Nieuwe Tijd is in de B-horizont van boringen 1 en 5 gevonden.³

3 Conclusie

De resultaten van het aanvullende booronderzoek komen overeen met het beeld van het eerdere onderzoek. De onderzoeksvragen uit het PvA kunnen daarom als volgt worden beantwoord:

- de gaafheid van de podzolbodem:
Op een deel van het onderzoeksterrein is een vrijwel intacte podzolbodem aangetroffen met E- en B-horizonten (boringen 2, 3 en 5). In de overige boringen is een B-horizont aanwezig. De zwak verstoorde bodem, die in het voorgaande onderzoek in boring 17 en 18 is aangetroffen, is in het huidige onderzoek niet aanwezig.
- de eventuele aanwezigheid van archeologische indicatoren:
Er zijn archeologische indicatoren in de vorm van houtskool fragmenten, baksteengruis, een mogelijke vuursteensplinter, aardewerk en een stukje van een pijpensteel.
- de aard, omvang, kwaliteit en locatie van de archeologische resten:
De aangetroffen indicatoren bevinden zich vooral in de boringen 1, 2, 3 en

²Determinatie drs. J.R. Veldhuis.

³Datering aardewerk drs. J. Schoneveld.

6, dus de zuidelijke helft van het terrein. Aard en kwaliteit van het vondst-materiaal is matig. Het aardewerk is afkomstig uit de Nieuwe Tijd. Dit komt overeen met de datering van het fragment van de pijpensteel, na 1600.

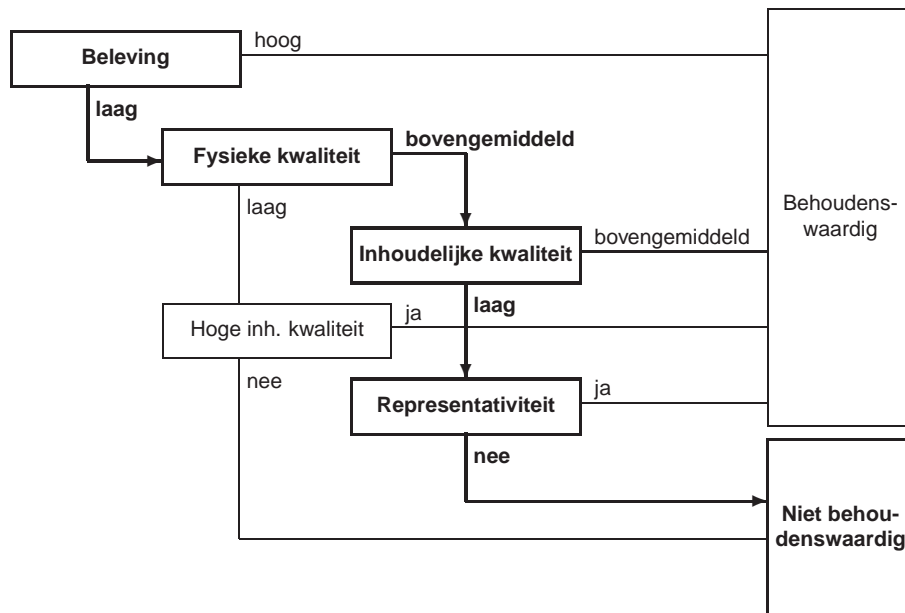
De bodemopbouw in het onderzoeksgebied is grotendeels intact. De aanwezig archeologische indicatoren komen uit de B-horizont en stammen uit de Nieuwe Tijd. Mogelijk zijn ze door bioturbatie in de B-horizont gekomen.

Uit het booronderzoek is gebleken dat het terrein de overgang vormt van het dorpsgebied van Vledder naar de Vledderes, die meer noordelijk ligt.

4 Waardering volgens KNA 2.2

Hieronder vindt u de waardering van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2.2. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening wordt gehouden vindt u in bijlage 3. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, staat de website van SIKB tot uw beschikking (www.sikb.nl). U vindt de documentatie voor deze waardering onder 'Archeologie, KNA 2.2, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'.

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid		niet van toepassing
herinneringswaarde	–	niet van toepassing
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaafheid	2	stratigrafie redelijk intact; mobilia deels in situ;
conservering aardewerk	2	slechts enkele fragmenten
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	2	indicatoren uit Nieuwe Tijd.
informatiewaarde	2	kan beeld geven van sub-recente ontwikkeling van dorp Vledder
ensemblewaarde	1	alleen weinig en subrecent aardewerk en houtskool van slechte kwaliteit
representativiteit	–	niet representatief voor een archeologische vindplaats

5 Aanbeveling

Gelet op de deels intacte bodemopbouw en de aanwezigheid van archeologische indicatoren uit de Nieuwe Tijd is de kans erg klein dat zich hier nog bewoningsporen uit de prehistorie en het middeleeuwse Vledder bevinden. Archeologisch vervolgonderzoek is hier niet noodzakelijk.

Wanneer bij de uitvoering onverhoopt grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct medeling te worden gemaakt bij de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen (tel. 0592-305032, mobiel 06-22662601; w.sanden@drentsplateau.nl).

Literatuur

Buitenhuis, H. & S.A. Mulder, 2006. *Een archeologisch bureau-onderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) op uitbreidingslocatie Vledder-Noord, gemeente Westerveld (Dr.)*. Groningen (ARC-Rapporten 2006-12).

Legenda

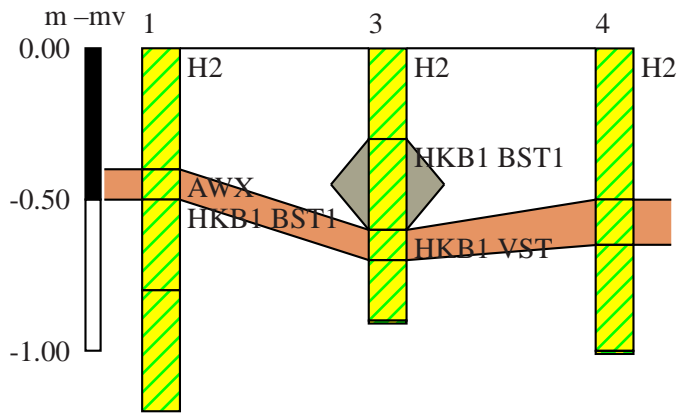
Lithologie

	Grind, zwak zandig		Leem, zwak zandig		Veen, zwak kleiig
	Grind, matig zandig		Leem, sterk zandig		Veen, sterk kleiig
	Grind, sterk zandig		Klei, zwak siltig		Veen, zwak zandig
	Grind, uiterst zandig		Klei, matig siltig		Veen, sterk zandig
	Grind, siltig		Klei, sterk siltig		Niet bemonsterd
	Zand, zwak siltig		Klei, uiterst siltig		Puin
	Zand, matig siltig		Klei, zwak zandig		Niet benoemd
	Zand, sterk siltig		Klei, matig zandig		Overig
	Zand, uiterst siltig		Klei, sterk zandig		
	Zand, kleiig		Veen, mineraalarm		

Podzol

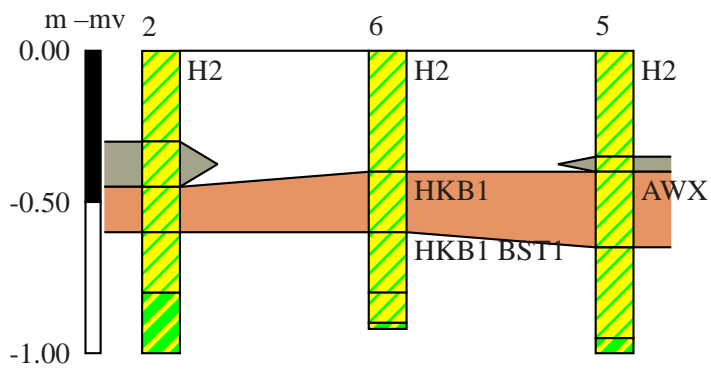
	A-horizont		AC-horizont		BC-horizont
	AE-horizont		E-horizont		C-horizont
	AB-horizont		B-horizont		

A

A'

B

B'

HKB1 brokken houtskool, spoor
 BST1 baksteen, spoor
 AWX aardewerk
 VST vuursteen

Bijlage 2 Boorstaten

Locatiebepaling	geschat, Topografische Kaart
Referentievlak	Nieuw Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, overige methoden
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	100 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)		grind (onderdeel van lithologie)
L leem		g1 zwak grindig
Z zand		g3 sterk grindig
bijmengsel (onderdeel lithologie)		humus (onderdeel lithologie)
s1 zwak siltig		h2 matig humeus
z3 sterk zandig		

boring 1 Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
40 Zs1h2	grijsbruin	geleidelijk	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.
50 Zs1	donker bruin	geleidelijk	Bodemhorizont: B. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.
80 Zs1	geelbruin	geleidelijk	Bodemhorizont: BC. Opmerkingen: monster.
120 Zs1	licht bruingeel	beëindigd	Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.

boring 2 Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1h2	grijsbruin	scherp	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.
45 Zs1	donkergrijs	geleidelijk	Bodemhorizont: E. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Opmerkingen: monster.
60 Zs1	bruin	geleidelijk	Bodemhorizont: B. Opmerkingen: monster.
80 Zs1	bruingeel	scherp	Bodemhorizont: BC. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Opmerkingen: monster.
100 Lz3	witgrijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: slecht. Geologische interpretaties: keileem.

boring 3 Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1h2	grijsbruin	scherp	Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.
60 Zs1	donkergrijs	geleidelijk	Bodemhorizont: E. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.
70 Zs1	bruin	geleidelijk	Bodemhorizont: B. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.
90 Zs1	donker geel	scherp	Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.
91 Lz3g3	geel	scherp	Geologische interpretaties: keizand.

boring 4 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
50 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
65 Zs1	donker bruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: B. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.</i>
100 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>
101 Lz3g1	grijs	beëindigd	<i>Geologische interpretaties: keizand.</i>

boring 5 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
35 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
40 Zs1	donkergrijs	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: E. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.</i>
65 Zs1	donker bruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: B. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.</i>
95 Zs1	geel	scherp	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>
100 Lz3g1	donker grijs	beëindigd	<i>Geologische interpretaties: keizand.</i>

boring 6 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
40 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
60 Zs1	donker bruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: B. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.</i>
80 Zs1	bruingeel	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: BC. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand. Opmerkingen: monster.</i>
90 Zs1	donker geel	scherp	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>
92 Lz3g1	grijs	beëindigd	<i>Geologische interpretaties: keizand.</i>

Bijlage 3 Waarderingscriteria conform KNA 2.2

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaafheid	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaafheid sporen; ruimtelijke gaafheid; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld;
informatiewaarde	1/2/3	idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, ROB of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context (voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachronen context (voorkomen van monumenten uit openvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context (fysisch- en historischegeografische gaafheid van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart